

Forbundet
KYSTEN

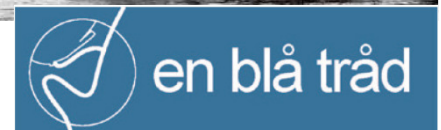
Byutvikling og Levende havnemiljø

Seminar Forbundet KYSTEN og Kystlaget Trondhjem

Torsdag 8. juni 2016

- med støtte fra Trondheim Kommune

Prosjektet "En blå tråd" skal løfte fram kunnskapen om og styrke forholdet mellom byen, historien og Nidelva. "En blå tråd" er en overbygning og katalysator for ulike aktiviteter og tiltak som fokuserer på **kulturminner og kulturmiljø i tilknytning til Nidelva og Trondheim indre havn.**

Ved å framheve kulturminner som verdifulle elementer i byen kan "En blå tråd" bidra til å styrke Midtbyen som byens hjerte og til utvikling av Trondheim by på en positiv måte.

En rekke av byens viktigste kulturminner ligger i tilknytning til elva og havna og disse utgjør i dag store uutnyttede ressurser.

"En blå tråd" kan vise vei for en revitalisering av disse, i første omgang ved å skape en bevissthet rundt de verdier disse representerer.

Kystlaget Trondhjem

Overordnet mål

- ta vare på kystkulturtradisjoner med særlig tilknytning til Trondheim
- utvikle Fosenkaia som senter for kystkulturaktiviteter

Aktiv kulturformidling

- Tradisjonsbåter
- Veteranfartøy
- Kursvirksomhet
- Fløtmannsbåten
- Håndverkstradisjoner
- Temakvelder – seminar

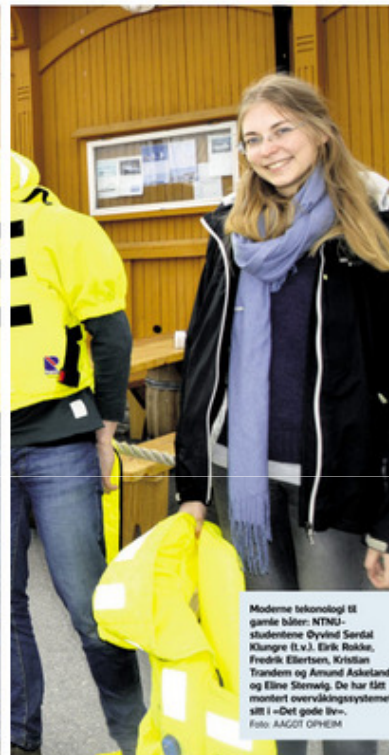

Maritim Fest, Fosenkaia – aktiviteter for barn og unge

Stian Wallum
Leder Samfunn
trondheim@adresseavisen.no**Tips oss om det du er opptatt av i byen vår!**
Telefon 07200 - sms/mms med kodeord TIPS
tips@adresseavisen.no**» Samarbeid mellom Kystlaget Trondhjem og NTNU****Har fått krengværet:** Båteier har Søknes har fått hjelp fra NTNU-studentene. Nå har han vakt til «Det gode liv».**På tur:** De unge NTNU-studentene har brukt moderne internett-teknologi for å overvåke Kystlagets gamle båter. Her drar de på tur.

De har studert på NTNU i snart to år. På den tiden har de laget et overvåkingsystem til båtene på Fosenskaia.

NTNU-studenter overvåker gamle båter

» Trondheim Overvåkings-system

Klemmediene ligger på rekke og rad langs kaja i kanalen.

Dette er uerstattelige verdier. Ingen forsikring kan gi båtneierne båten tilbake som den skulle synke eller brenne. Nå har unge NTNU-studenter tatt i bruk moderne teknologi via internett for å hindre at båtneierne mister mens de ligger til kai.

«Veldig artig å lage noe som skal brukes allerede helt i starten av studiet, sier studentene Eline Sternvig, Oyvind Sørdal Klange, Erik Rokke, Fredrik Ellertsen, Kristian Trandum og Amund Askeland. De har fått montert overvåkingsystemet sitt i «Det gode liv». Båten ligger akkurat nå under presentasjon ved kaimen.

To første studiene
Etter knappe to år på NTNU, har

studentene laget overvåkings-system som gjør at båtneierne blir varslet med en tekstmelding til telefonen dersom båten krengret, tar inn vann, strømmen går eller båten tar fyr. Systemene måler varenstand, terreparat, spenningsforhold og pumpefunksjon.

Kystlaget Trondhjem og NTNU-laget «Elektronisk systemdesign og innovasjon» har hatt et samarbeid gjennom to år. Studentene har fått bruke båtneierne til å lage noe nytt og nyttig. «Båtvakt» heter prosjektet og må kalles for en vinn-vinn-situasjon for begge parter. Ingen betaler noe, og båtneierne får heller ingen garanti på kvaliteten. Installasjonen på hver enkelt båt er ulike prototyper som skal være så driftssikre som mulig.

Krevende teori - praktiske løsninger
Studentene kan senere velge å gå videre for å kommersialisere

prototypen, sette den i produksjon og lage bedrift av det.

« Dette er et av de mest krevende teoretiske studiene ved NTNU, sier professor Lars Lundheim ved Institutt for elektronikk og telekommunikasjon.

« Så skal de ut og være praktiske ingeniører og løse praktiske problemer.

Lundheim har satt i gang et innovasjonsprosjekt som innebærer et samarbeid med eksterne partnere allerede fra høsten når de første studentene begynner på NTNU. Nå er første kull snart ferdig med andre klasse og er også ferdig med seks overvåkingsystemer som vokter slik det var tenkt.

Vakt for «Det gode liv»
«Det gode liv» har fått installert

sitt overvåkingsystem etter at studentgruppen har jobbet med det i snart to år. Systemet logger og overvåker om noe er galt og varsler - eleven med en tekstmelding.

Han kan da gå inn på internett og finne ut hva som er galt.

Han skal få varslet i så god tid at han har mulighet for å slukke en brann, stoppe en vannlekkasje eller hindre krenging og havari.

« Det har vært veldig inspirerende å gjøre noe som løser et problem, sier studentene. Gjennom arbeidet med overvåkingsystemet har de lært annerst av å løse en praktisk oppgave. Eline Sternvig,

Oyvind Sørdal, Klange, Erik Rokke, Fredrik Ellertsen, Kristian Trandum og Amund Askeland er fornøyd med installasjonen på «Det gode liv».

Fungerer etter hensikten

« Den virker og er brukende, sier de, men de mener det må gjøres mer for det er mulig å kommersialisere systemet og sette det i produksjon.

Båteier har Søknes står på kaimen sammen med studentene. Han har fått noe han egentlig ikke visste han hadde behov for.

« I Kystlaget har vi mistet et par båter på grunn av manglende krengværet, sier han og er glad for at båten hans blir overvåket slik at han blir varslet for båten synker ved for eksempel krenging.

AAGOT OPHEIM 995 42 004
aagot.opheim@trondheimskolen.no

Fosenskaia: NTNU-studenter har laget overvåkingsystem til de gamle båtene til Kystlaget når de ligger ved Fosenskaia.

- Det har vært veldig inspirerende å gjøre noe som løser et problem.
NTNU-studentene

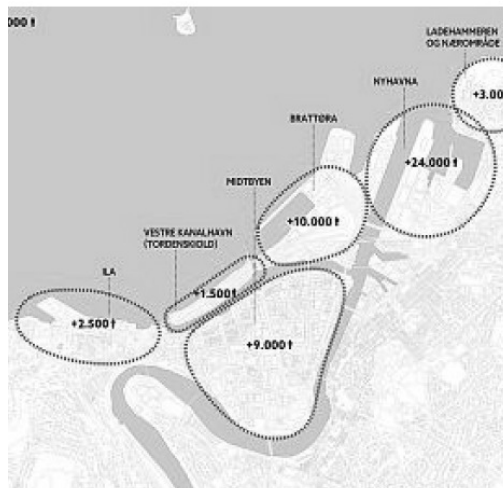
Sydnes – ny bydel i Bergen
Fortunen Arkitekter

Byutviklingsdebatt...

Vil ha 50 000 flere til å bo i sentrum

» Trondheim Byutvikling

Arkitekt Ole Wiig foreslår at bystyret vedtar følgende når de møtes 28. januar 2016:

«Trondheim bystyre har som ambisjon å gjøre Trondheim til Europas mest attraktive by. For å nå dette målet ønsker vi 50 000 flere innbyggere i sentrum innen 2050».

- Trondheim er ambisjos på vegne av Rosenborg, Petter Northug og håndballjentene på Byåsen. Hvorfor ikke være like ambisjos på vegne av byen vår, spør Wiig, daglig og faglig leder i arkitektfirmaet Narud Stokke Wiig. Trønderen har kontor i Oslo, men Wiig vokste opp i Trondheim og har hatt flere større arkitektoppgaver i byen.

Ole Wiig

boligbyggelaget Tobb for å gi Midtbyen flere urbane boliger.

- Jeg utvikler ideene mine gjennom tegninger som viser at det vil være plass til ytterligere 50 000 menneskene i attraktive og sjønære omgivelser, supplert med ny bypark og varierte, urbane tilbud og tjenester. Jeg ser også for meg en sammenbindende kollektivtransportløsning med båt, samt at det skal være gang- og sykkelveier som binder alle områdene sammen, sier Wiig.

Foreslår ny bydel

Wiig har skissert byen på nytt ut fra arbeidstittelen «Trondheim 50-50».

- Navnet innebærer å tilrettelegge boliger for en befolkningsøkning på 50 000 mennesker innen 2050, med gang- og sykkelavstand til Midtbyen, sier Wiig som allerede har plassert de ekstra byboerne:

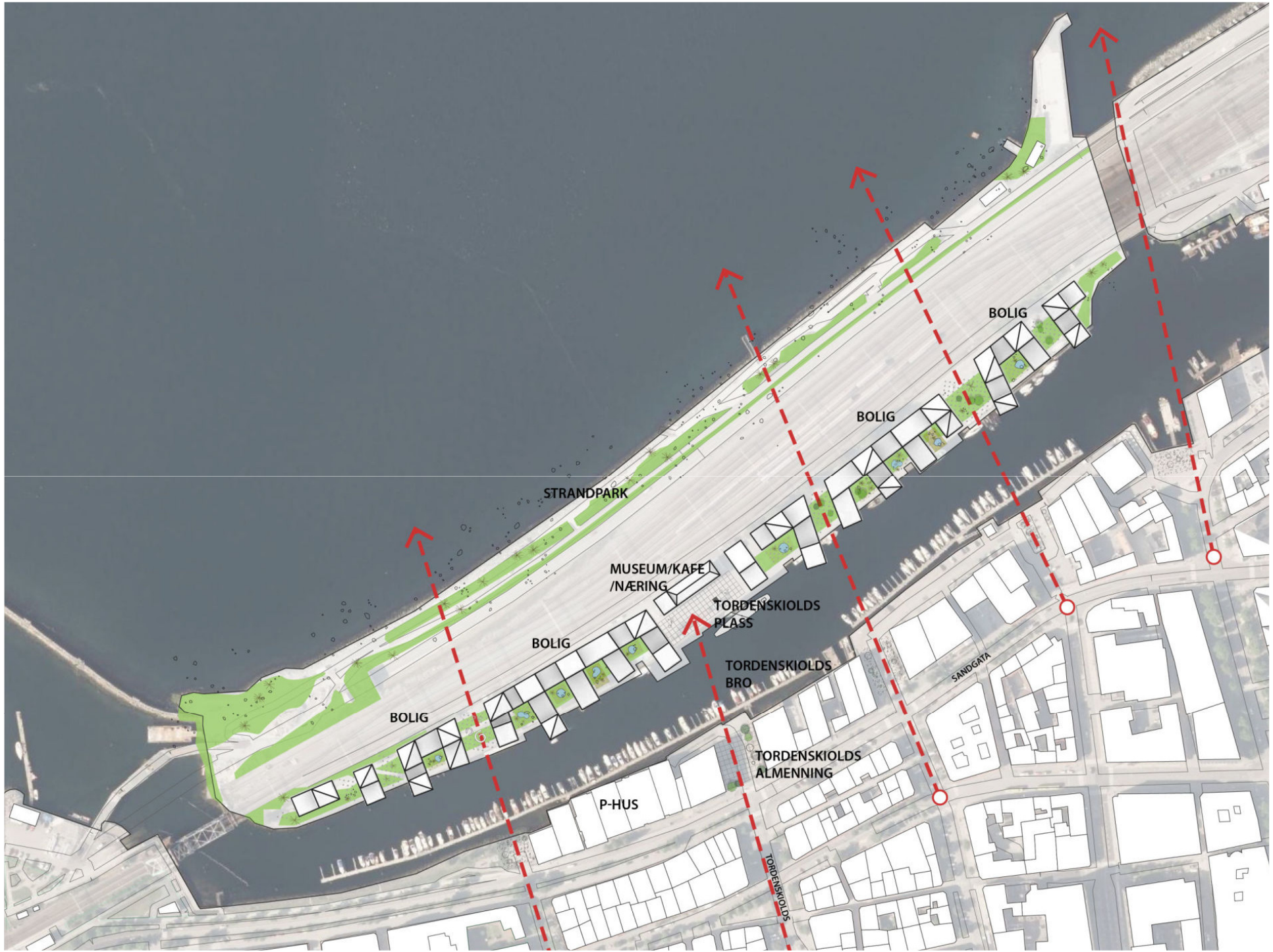
Størst økning ønsker arkitekten på Nyhavna, her ser Wiig for

kan få 10 000 innbyggere, Ladehammaren og nærområdene 3000, Ila 2500, Vestre kanalhavn 1500 og i tillegg mener Wiig det bør være plass til 9000 flere innbyggere i Midtbyen.

- Vestre kanalhavn i enden av Tordenskiolds gate ønsker jeg å utvikle til en ny bydel kalt Tordenskiold. Her vil det komme en gangbru over Kanalen, fra Tordenskiold allmenning og over til den gamle driftsbangården til jernbanen. Brattøra og Nyhavna må også utvikles videre. Fjordbyen Trondheim er i dag stort sett bare kontor, lager og behandling av skrapmetall. Det må endres. Vi trenger også en skikkelig bypark på Brattøra, den kan ligge der det i dag er godsterminalområde, sier arkitekt Wiig.

Urban fremtid

Wiig viste frem noen av ideene på en julelunsj hos Eiendomsmegler 1 forrige uke. Der var 150 byutviklere og investorer fra næringslivet til stede.

Kronikk lørdag 23. januar

Havna må ikke bli Disneyland

nskiold skulle bli det

Det ville vær som tar livet

Trondheim er en maritim historie c viktig havneby i n sammenheng. I le årene har det vær på å omforme ha områder for bolig spesielt gjennom byutviklingsarbeid vi at stadig mer a havneområder ikk brukes som havn.

Arkitekt Ole Wiig juletida planer og havneområdet i Tl foreslår en ny byd med 1500 nye het

Innleggskorfatteren ønsker også at folk i fremtiden kan gå bar på Fosenskaia. Foto: JENS PETTER STRAA

Matproduksjon i Disneyland?

Seniorforsker Oddveig Sturstad i NofO og hovedsamarbeidspartner i Kystlaget Trondheim har engasjert seg i debatten om «Trondheim 50-50». Fra overett sitt ståsted har de ikke vært til felles, de ønsker levende og vitale bydeler - både grønne og blå.

Sturstad skriver om matproduksjon. Det er fullt mulig å produsere mat i byen - og Trondheim er en stor landbrukskommune. Men maten skal leveres ikke av mat alene. Og så er det viktig å tenke på hvordan vi skal leve i byen. Spørsmålet er om det bør være matproduksjon i byen.

Ikke stå og falle på om de brukes markert eller utduseres i seattrup, men fullt mulig å gjøre. Urban bruk vil naturlig kunne bli som en del av en mer målrettet urban bosett og matproduksjon som skje i både sjøen og vertikalt, som i sjøen og vertikalt. Adressen opp i et kronikk i Adresseavisen 2014 om «Urban matproduksjon i Trondheim». Men enda viktigere er å finne måter å gjøre det på som ikke er dyrt og som ikke er vanskelig å gjennomføre. Det er viktig å tenke på hvordan vi skal leve i byen. Spørsmålet er om det bør være matproduksjon i byen.

Kanalen tåler ikke fler gangbruer, mener innleggskorfatteren. Foto: Anne-Marit Dahl

Kanalhavna tåler ikke flere gangbruer

Innlegg EIGIL EIDE, Hovedsamarbeidspartner i Kystlaget Trondheim

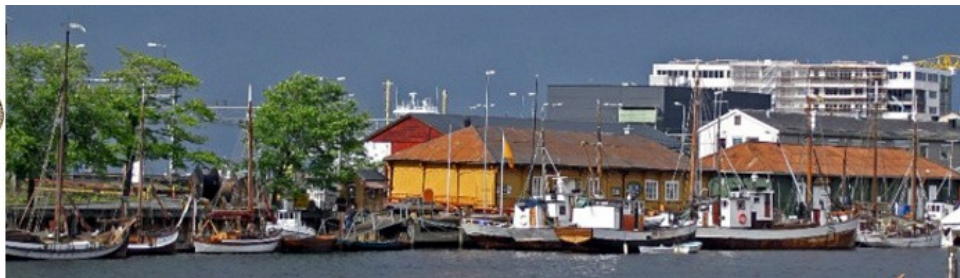
Arkitekt Ole Wiig skriver at han deler kystlagets ønske om en levende kanalhavn, men påstår samtidig at ei bru som kan betjenes som ei skyvebru ikke vil være til hinder for båttrafikken. La oss forklare hvorfor flere bruer vil kvele båttrafikken i Kanalen. I dag er det korte tidsluker for bruåpning ved Skansen bru. Dette har sammenheng med at den nye Svingbrua krever omstendige prosedyrer for åpning for å sikre at det ikke er for mye trafikk på brua. De krevende forholdene gjør at den foreslåtte gangbrua vil måtte holdes åpen mye lenger enn åpningstida for Skansen bru. Spesielt på sommerhalvåret er det stor trafikk i Kanalen, og det er viktig å forestille seg at det vil bli

misnøye blant fotgjengere og syklistene fordi brua står åpen store deler av tiden. Verftsbrua er ei skyvebru, men etter at den kom på plass har den ikke kunnet bruke Honnørbrugga ved Krigsseilerplassen til å ta imot f.eks MTBer fra Sjøforsvaret. Det er rett og slett blitt for komplisert å manøvrere i strømmen i elva der seilingslopet til Verftsbrua ikke ligger på linje med de andre bruene lenger ned. En bruåpning i elva må dessuten bestilles ett døgn i forveien og kan kun skje kl. 2030. Resultatet er at det ikke lenger fins fartoy med mast i elvehavna, og dette viser hvor dan bruer kvele båttrafikken. Vestre kanalhavn er lang og smal, og for å få plass til boligene foreslår Ole Wiig å legge dem delvis ute i Kanalen. Dette gjør at en taper verdifulle kaiplasser samtidig som det umuliggjør kaipromenade langs selve kanalene. Videre vil en få støypromatematik med jernbanen som

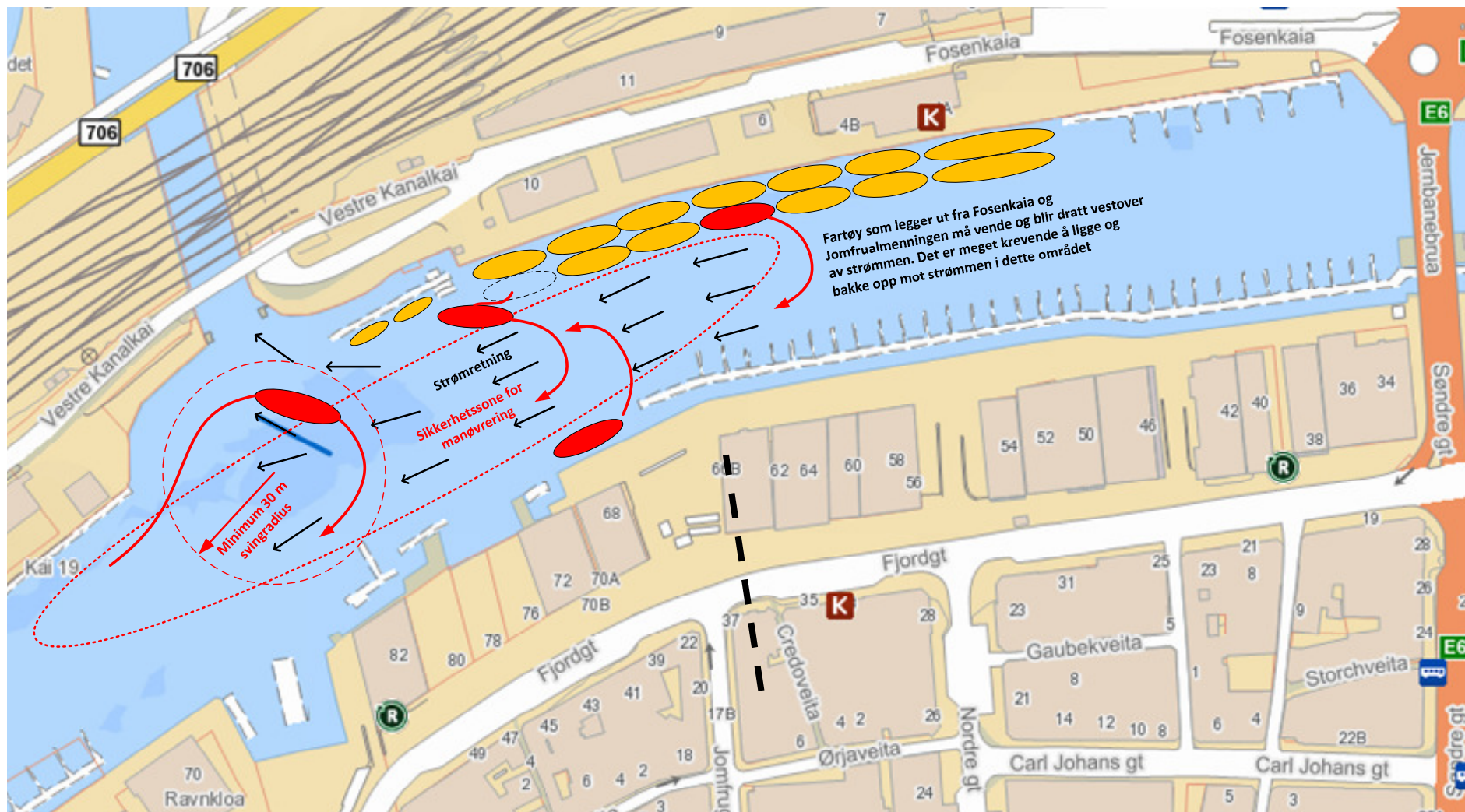
nærmeste nabo. Da de første beboerne på Nedre Elvehavn flyttet inn i sin tid, tok det ikke lang tid før noen klaget over støyen fra jernbanen. Kultur og historie er viktige deler av en havn. Det er viktig at dette er autentisk - hvis ikke lager vi oss et historieløst Disneyland. Det er flott at Wiig deler vårt ønske om at byens befolkning skal få oppleve Kanalen, men vi ønsker ikke bare at folk skal bevege seg til fotsporene, men at kanalhavna skal kunne brukes til maritim virksomhet. Dette forutsetter at den er farbar for fartoy. Klære politikere i Trondheim har peket folk og næringsaktører innen maritim sektor for dere lar dere forføre av visjoner om en grøn urban by i havna uten grunnleggende konsekvensutredninger. Eierdomsutviklere og utbyggere vil sikkert tjene gode penger på en massiv boligbygging i havna, men byen vår blir fattigere uten en levende havn.

Mulighetsstudium – bru fra Ravnkloa til Fosenkaia

Manøvreringsrom / sikkerhet

KYSTKULTURMØNSTRINGEN PÅ FOSENKAIA 1997 ÅPNING 1. MAI

Fra programmet:

OLA FRA ØRA, teaterstykke av Hans Rotmo
spilles på scenen i Grønnskuret
Se egen annonsering.
1. - 7. mai

TIDEVANN

Utstilling med miljø og håndverk fra kysten; produksjon og båtutrusting
- fra segl til flatbrød og saltsild
- Tradisjon med Visjon; visuelle uttrykk inspirert av tidevann
1. mai - 20. juli

FLØTMANN

Sjøsetting av nybygget fløtmannsbåt; fast rute mellom Ravnkloa og Fosenkaia
Egen fløtmannsdag 28. juni
1. mai - 15. august

BÅTTURER

Veteranbåter tilbyr unge og gamle turer på fjorden og i indre havn
mai - august

VENGBÅTEN NIDAROS

40 fots klinkbygd råsegelbåt bygges etter modell av Trondheims
første fraktefartøy på 1500-tallet

JUBILEUMSFESTUKA

med spesialtilbud til unge og gamle, bl.a. linedans og "kanalsti",
bryggedans og jazzbåt
31. mai - 8. juni

HAVN

Billedutstilling i Tordenskioldbrygga – havneliv i Norge gjennom tidene
28. juni - 27. juli

FORBUNDET KYSTENS LANDSSTEVNE

Årlig samling med over 200 fartøy og 1000 deltakere vil i fire dager sette
farge på Kanalen, Ravnkloa og Fosenkaia med vennskapelig kappestrid i
godt sjømannsskap
17. - 20. juli

KULTURMINNESTAFETTEN – Kulturminneåret -97

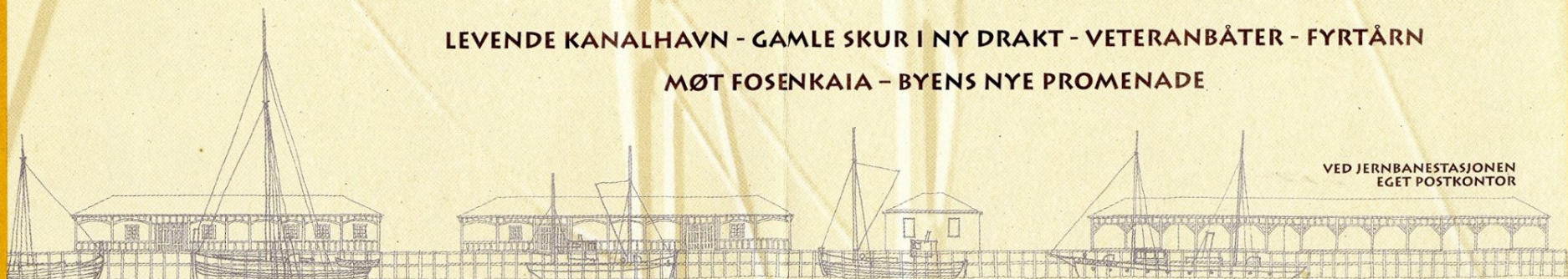
Stafetten kommer til Ravnkloa 17. juli for å markere at Kanalhavna er valgt
til Trondheims kulturminne

KAFÉ «SKURET»

Sommerens samlingssted på kaipromenaden med kabareten «MåninDre»,
toraderspill og sjømat i trivelig kystmiljø
mai - juli

LEVENDE KANALHAVN - GAMLE SKUR I NY DRAKT - VETERANBÅTER - FYRTÅRN

MØT FOSENKAIA - BYENS NYE PROMENADE

VED JERNBANESTASJONEN
EGET POSTKONTOR

Kystens Landsstevne, Fosenkaia 1997 – en suksesshistorie!

Fiskhallen må rives.
Jeg skjønner ikke at den
fortsatt lanseres som en
turistattraksjon.

TORBJØRN MALVIK
OSS HAVNEFØD

UKE-Adressa har vært på kanal- og havnevandring med overarkitekt Ann-Margrit Harkjær fra kommunen og oss, havnefogd Torbjørn Malvik. De er enige om det meste, men ikke om Fiskhallen i Ravnkloa.

Byen «tar tilbake vannet»

Trondheim er i ferd med «å ta tilbake vannet», - enkelt sagt å knytte en sterkere forbindelse mellom Midtbyen og kanal- og havneområdet. Opprustningen av Kanalhavna - som vi presenterer på de neste to sidene - er en viktig del av det. Ennå vil det ta år før planen er slutført, men både Tusenårsjubileet og Cuty Sark-regatten senere i sommer har satt fart i dette arbeidet.

Tekst: JOHAN JENSEN
Foto: BENT RAMBERG

DET VIKTIGSTE SOM ER SKJEDD er at vannet i kanalen er blitt mye renere på svært kort tid etter at man samlet opp kloakken og bygde det nye avløpsanlegget for Midtbyen. Et resultat av det er bl.a. at man får en ny gang- og sykkelpromenade langs Sandgata, treplanting i Fjordgata, en ny park ved Skansen og et utested i Ravnkloa.

Kommunen og Trondheim har arbeidet tett som både de forberinger som har skjedd og de som skal komme. Overarkitekt Ann-Margrit Harkjær fra avdelingen for byutviklingen og oss, havnefogd Torbjørn Malvik er enige om det aller meste under vår lange kanalvandring med virkelig duff av søe og fjære. Men de ser forskjellig på hva som bør skje etter at Fiskhallen i Ravnkloa er revet.

Annen slags hall i Ravnkloa?

Malvik: - Jeg ser ikke helt meningen i å bygge opp en ny fiskhall her. Et noe utvidet utendørs sommermarked 5-6 måneder i året, kan være en bedre løsning. Og om man bygger ny hall, bør det bli radd et utvidet vareutvalg etter mønstre av f. eks. de «salohallene» man finner i Sverige.

Harkjær (og kommunen) heller mot en mer tradisjonell løsning som i dag. Hun løser åpenbart at «spetskrekleryet» nederst i Jomfrugaten er en like stor torn i øyet som den nokså shabby Fiskhallen. Malvik: - Den siste må i hvertfall rives. Jeg skjønner ikke at den fortsatt lanseres som en turistattraksjon.

Fylles med liv og røre

Men ellers er de begge enige om at kanalhavna bør fylles med liv og røre som

kompensasjon for den passasjer- og gods-trafikk som hadde sitt senter her, - med småbåter og veteranbåter, men ikke med turbåter. De høres ikke til her.

Mye er på gang, men arbeidet med Fosenkaien har gitt raskest enn de begge hadde ventet.

Kystlaget har vært en positiv samarbeidspartner. Det samme kan ses om byggeforeningen «Fjordbyggene». Ellers ser seg fjent med at det blir økt trafikk også på sjøsiden. Husbanken har yret viktige økonomiske bidrag til istandsetting av almenningene.

Det videre arbeidet vil avhenge hva som skjer med nordre avlastningsvei og NSB's godsterrainal. Om den flyttes til Leangen eller Holmdal vil man kunne bygge en fotgjengerbru direkte over til Brattøen og trekke by og folk nærmere «det store vannet» - selve fjorden.

- Vi må på flere måter forsøke å bote på at byen en gang «vender vannet ryggen». Men stadsingeniør Dahls oppmerksomhet av to store øyer på Brattøen var ikke bare genial, men også nødvendig. Ellers ville Trondheim ikke fått en så utmerksom havn, og det trenger en hver stor by, sier Torbjørn Malvik.

Kanalhavna er viktig for byen

Båttrafikken gir kanalen puls og sjel.
-uten den vil vi få et dødt vannspeil

